

Na osnovu člana 18 a u vezi člana 63 Statuta Privredne komore Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, broj 17/15), Skupština Privredne komore Crne Gore na sjednici od 11.11.2015.godine, donijela je

**ARBITRAŽNA PRAVILA PRED ARBITRAŽNIM SUDOM PRI PRIVREDNOJ
KOMORI CRNE GORE**

UVODNE ODREDBE

Osnovna odredba

Član 1

Ova Pravila uređuju sprovođenje arbitražnog postupka pred Arbitražnim sudom pri Privrednoj komori Crne Gore (u daljem tekstu: Arbitražni sud) i organizaciju Arbitražnog suda.

Područje primjene

Član 2

Ako su stranke ugovorile da će spor rješavati arbitražni tribunal, obrazovan u skladu sa ovim Pravilima, ili da će spor predati na rješavanje Arbitražnom sudu, smatra se da su pristale na primjenu ovih Pravila, ako je arbitražni postupak započet poslije njihovog stupanja na snagu.

Dodaci: I (Organizacija Arbitražnog suda); II (Tarifa); III (Postupak pred arbitrom za hitne slučajeve) i IV (Pravila o postupanju Arbitražnog suda kao organa imenovanja u Ad hoc arbitraži po arbitražnim pravilima UNCITRAL-a), sastavni su dio ovih Pravila.

Ako je arbitražni sporazum zaključen prije stupanja na snagu ovih Pravila odredbe čl. 11 i 12 Pravila i odredbe Dodatka III neće se primijenjivati, osim ako su se stranke drukčije dogovorile.

Stranke mogu ugovoriti da se na vođenje spora pred Arbitražnim sudom primjenjuju "Arbitražna pravila Komisije Ujedinjenih nacija za međunarodno trgovinsko pravo (UNCITRAL) pred Arbitražnim sudom pri Privredni komori Crne Gore". Ako stranke nijesu drukčije ugovorile, primjenjuju se pravila, koja su na snazi u vrijeme podnošenja tužbe.

Komunikacija

Član 3

Komunikacija stranaka sa Arbitražnim sudom odvija se na crnogorskom ili engleskom jeziku.

Ako se komunikacija odvija na srpskom, hrvatskom ili bošnjačkom jeziku ne mora se prevoditi na crnogorski jezik.

POČETAK ARBITRAŽNOG POSTUPKA

Početak postupka

Član 4

Arbitražni postupak se pokreće tužbom i počinje kada Arbitražni sud primi tužbu.

Tužba

Član 5

Tužba sadrži:

- ime/naziv, adresu i podatke neophodne za komunikaciju kao što su e-mail adresa, broj telefona, broj faksa stranaka i njihovih zastupnika,
- kopiju sporazuma o arbitraži ili, ako ne postoji posebna isprava o tome, opis i eventualne dokaze o postojanju sporazuma o arbitraži,
- opis spora i okolnosti iz kojih proizilazi tužbeni zahtjev,
- tužbeni zahtjev,
- činjenice i pravni osnov na kojima tužilac zasniva svoj zahtjev i, ako je to moguće, dokumente i druge dokaze na koje se tužilac poziva,
- vrijednost predmeta spora koju je tužilac naznačio u tužbi, ako se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos,
- predlog broja arbitara, jezika postupka i mjesto arbitraže, ako se stranke o tome nijesu prethodno sporazumjele,
- predlog za imenovanje jednog ili više arbitara, ako to proizilazi iz sporazuma o arbitraži i
- potvrdu o plaćenju taksi za registraciju.

Kada tužbu podnosi punomoćnik, dužan je da uz nju dostavi i punomoćje.

Ako tužba ne sadrži sve elemente iz st. 1 i 2 Sekretarijat Arbitražnog suda (u daljem tekstu: Sekretarijat) poziva tužioca da tužbu dopuni u roku koji mu odredi. Ako tužilac ne postupi u skladu sa pozivom, Sekretarijat može da obustavi postupak.

Uz tužbu tužilac je obavezan da dostavi i svoj poreski identifikacioni broj odnosno drugi odgovarajući podatak o svojoj registraciji.

Taksa za registraciju

Član 6

Prilikom podnošenja tužbe tužilac je obavezan da plati taksu za registraciju u skladu sa Dodatkom II ovih Pravila.

Sekretarijat neće poslati tužbu tuženom dok taksa za registraciju ne bude plaćena.

Ako tužilac ne plati taksu za registraciju, Sekretarijat mu određuje rok za plaćanje. Ako taksa za registraciju ne bude plaćena ni u naknadnom roku, Sekretarijat može da obustavi postupak.

Odgovor na tužbu

Član 7

Sekretarijat šalje tužbu tuženom i poziva ga da podnese odgovor na tužbu u roku od 30 dana od dana prijema tužbe.

Odgovor na tužbu sadrži:

- ime/naziv, adresu i podatke neophodne za komunikaciju kao što su e-mail adresa, broj telefona, broj faksa stranaka i njihovih zastupnika,
- eventualni prigovor nenadležnosti Arbitražnog suda,
- izjašnjenje tuženog o zahtjevima tužioca, činjenice i pravni osnov na kojem tuženi zasniva svoju odbranu i, ako je to moguće, dokumente i druge dokaze na koje se tužilac poziva,
- izjašnjenje o vrijednosti predmeta spora koju je tužilac naznačio u tužbi, ako se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos,
- predlog u vezi broja arbitara, jezika postupka i mjesto arbitraže, ako se stranke o tome nijesu prethodno sporazumjele i
- predlog za imenovanje jednog ili više arbitara, ako to proizilazi iz sporazuma o arbitraži.

Tuženi u odgovoru na tužbu može podnijeti protivtužbu ili prigovor prebijanja. Na protivtužbu i prigovor prebijanja shodno se primijenjuju odredbe člana 5 ovih Pravila.

Uz odgovor na tužbu tuženi je obavezan da dostavi i svoj poreski broj (ako ga ima) ili drugi odgovarajući podatak o svojoj registraciji.

Kada odgovor na tužbu podnosi punomoćnik, dužan je da uz odgovor dostavi i punomoćje.

Predsjedništvo Arbitražnog suda (u daljem tekstu: Predsjedništvo) može na zahtjev tuženog da odobri produženje roka iz stava 1. ovog člana, ako postoje opravdani razlozi.

Ako tuženi ne odgovori na tužbu postupak se nastavlja po odredbama ovih Pravila.

Rokovi

Član 8

Smatra se da su sva pismena i obavještenja poslata blagovremeno, ako su poslata prije isteka roka ili posljednjeg dana roka u skladu sa članom 9 ovih Pravila.

Rokovi počinju da teku sledećeg dana po isteku dana koji se u skladu sa članom 9 ovih Pravila smatra danom prijema pismena ili obavještenja. Ako je u mjestu prebivališta ili sjedišta primaoca posljednji dan roka državni praznik ili dan kada se ne radi, rok ističe prvog sledećeg radnog dana.

Na zahtjev bilo koje stranke ili po sopstvenoj inicijativi Predsjedništvo može da produži ili skрати bilo koji rok koji je odredio.

Pismena i obavještenja

Član 9

Pismena i obavještenja se šalju na posljednju poznatu adresu primaoca. Pismena i obavještenja mogu da se šalju po kuriru, poštom preporučeno, elektronskom poštom, faksom ili na bilo koji drugi način kojim se obezbjeđuje potvrda o prijemu.

Kada stranka ima punomoćnika smatra se da su pismena ili obavještenja koja su bila poslata punomoćniku poslata stranci.

Pismena ili obavještenja se smatraju dostavljenim na dan kada su primaocu bila stvarno dostavljena ili na dan kada se, s obzirom na način slanja naveden u stavu 1 ovog člana, smatra da su bila dostavljena.

Sva pismena i obavještenja (zajedno sa priložima) treba da budu podnijeta u dovoljnom broju primijeraka za Arbitražni sud, svaku od stranaka i svakog arbitra, osim ako se šalju elektronskim putem.

Prije nego što Sekretarijat preda predmet arbitražnom tribunalu, stranke sva pismena i obavještenja šalju Arbitražnom sudu. Posle prijema obavještenja o predaji predmeta arbitražnom tribunalu stranke sva pismena i obavještenja šalju neposredno i istovremeno arbitražnom tribunalu, drugoj stranki i Arbitražnom sudu.

Odbijanje predmeta

Član 10

Predsjedništvo može da odbije predmet ako nadležnost za rješavanje spora po ovim pravilima očigledno (*prima facie*) ne postoji, ili ako su stranke ugovorile primjenu pravila, koja u tolikoj mjeri odstupaju od odredbi ovih Pravila, da bi postupak bio nesrazmjerno otežan.

Spajanje postupaka

Član 11

Na predlog stranke Predsjedništvo može da spoji dva ili više postupaka koji teku po ovim pravilima:

- ako su sve stranke saglasne sa spajanjem ili
- ako su svi zahtjevi iz postupaka obuhvaćeni istim sporazumom o arbitraži ili
- ako svi zahtjevi iz postupaka nijesu obuhvaćeni istim sporazumom o arbitraži, stranke upostupcima su iste i zahtjevi proizilaze iz istog pravnog odnosa, Predsjedništvo ocijeni da su sporazumi o arbitraži međusobno usklađeni.

Prilikom odlučivanja o spajanju postupaka Predsjedništvo uzima u obzir sve okolnosti koje smatra relevantnim, uključujući i to, da li je u najmanje dva postupka već došlo do imenovanja arbitara i da li su bili imenovani isti ili različiti arbitri.

Predsjedništvo će prije donošenja odluke obaviti savjetovanje sa strankama i već imenovanim arbitrima.

Ako se stranke drukčije ne dogovore, postupci se pripajaju postupku koji je prvi započet.

Učešće trećih lica u arbitražnom postupku

Član 12

Na zahtjev bilo koje stranke arbitražni tribunal može da dozvoli da se postupku kao stranka pridruži jedno ili više trećih lica, pod uslovom da ta lica obavezuje isti sporazum o arbitraži. Nakon što je svim strankama, uključujući i lice ili lica o čijem pridruživanju se odlučuje, data mogućnost da se izjasne, arbitražni tribunal može da odbije pridruživanje ako bi time bili nesrazmjerno povrijeđeni interesi bilo koje od stranaka.

SASTAV ARBITRAŽNOG TRIBUNALA

Broj arbitara

Član 13

Stranke mogu da se sporazumiju o broju arbitara. Ako se stranke o broju arbitara ne sporazumiju spor rješava tribunal sastavljen od tri arbitra, osim ako Predsjedništvo s obzirom na složenost predmeta, vrijednost spora ili druge okolnosti ne odluči da spor riješi arbitar pojedinac.

Odredbe ovih Pravila koje se odnose na prava i dužnosti predsjednika arbitražnog tribunala i arbitražni tribunal shodno se primjenjuju i na arbitra pojedinca kada rješava spor.

Imenovanje arbitara

Član 14

Stranke mogu da se dogovore za drugačiji način imenovanja arbitara od načina predviđenog ovim pravilima. Ako arbitražni tribunal nije obrazovano u roku koji su odredile stranke ili, ako ga nijesu odredile, u roku koji odredi Sekretarijat, arbitri će biti imenovani u skladu sa čl. 14 i 15 ovih Pravila.

Ako spor treba da riješi arbitar pojedinac, stranke sporazumno predlažu njegovo imenovanje. Ako ga stranke sporazumno ne predlože, Sekretarijat im određuje rok u kome mogu da ga predlože. Ako ga ne predlože u tom roku, imenovaće ga Predsjedništvo.

Ako spor rješava više arbitara, svaka stranka predlaže imenovanje jednakog broja arbitara. Tako predloženi arbitri, po njihovom potvrđivanju, u roku od 15 dana od dana kada ih Sekretarijat pozove, predlažu imenovanje arbitra koji će vršiti funkciju predsjednika arbitražnog tribunala.

Ako u roku koji su dogovorile stranke ili ga je odredio Sekretarijat neki od arbitara nije predložen, imenovaće ga Predsjedništvo.

Predloženi arbitri se potvrđuju u skladu sa članom 17 ovih Pravila. Poslije potvrđivanja predloženi arbitar se smatra imenovanim. Arbitri su u ugovornom odnosu sa strankama i pružaju usluge strankama.

Kada Predsjedništvo u skladu sa ovim Pravilima imenuje arbitra, uzima u obzir prirodu spora, materijalno pravo, mjesto arbitraže, jezik postupka, državljanstvo stranaka i druge okolnosti predmeta.

Imenovanje arbitara u slučaju suparničarstva

Član 15

Kada je na strani tužioca i/ili tuženog više lica arbitri će biti imenovani u skladu sa članom 14 ovih Pravila, osim ako ovim pravilima nije drukčije određeno.

Ako spor rješava više arbitara, a na strani tužioca i/ili tuženog je više lica, sva lica na strani tužioca, odnosno na strani tuženog zajednički predlažu jednak broj arbitara. Ako bilo koja strana u postupku u dogovorenom roku, ili roku koji odredi Sekretarijat, zajednički ne predloži arbitre, arbitra odnosno arbitre će imenovati Predsjedništvo. Predsjedništvo će u tom slučaju, poništiti i već izvršena imenovanja i imenovati jednog ili sve arbitre i među njima odrediti arbitra koji će vršiti funkciju predsjednika arbitražnog tribunala .

Nepriistrasnost i nezavisnost arbitara

Član 16

Svaki arbitar mora da bude nepristrasan i nezavisan.

Lice predloženo za arbitra Sekretarijatu podnosi potpisanu izjavu o prihvatanju funkcije, svojoj dostupnosti, nepristrasnosti i nezavisnosti. U toj izjavi lice predloženo za arbitra je dužno da navede sve okolnosti koje bi mogle opravdano da dovedu u sumnju njegovunepriistrasnost i nezavisnost. Kopiju te izjave Sekretarijat šalje strankama i drugim arbitrima i određuje rok u kome mogu da daju primjedbe.

Ako se okolnosti iz stava 2 ovog člana pojave u toku postupka, arbitar o tome pismenim putem i bez odlaganja obavještava stranke, druge arbitre i Arbitražni sud.

Potvrđivanje arbitara

Član 17

O potvrđivanju predloženih arbitara odlučuje Sekretarijat. Pri tome Sekretarijat uzima u obzir izjavu iz člana 16 stava 2 ovih Pravila i sve okolnosti koje bi mogle da dovedu u sumnju nepristrasnost i nezavisnost, dostupnost i sposobnost kvalitetnog i blagovremenog obavljanja funkcije arbitra i eventualne primjedbe stranaka. Sekretarijat nije obavezan da obrazloži svoju odluku.

Ako predlog za imenovanje arbitra nije potvrđen, Sekretarijat poziva stranku, odnosno arbitre da u roku koji im odredi Sekretarijat, ponovo predlože arbitra. Izuzetno, po prethodnom savjetovanju sa strankama i drugim arbitrima, arbitra može neposredno da imenuje Predsjedništvo.

Arbitražni tribunal se smatra konstituisanim po potvrdi svih predloženih arbitara. O konstituisanju arbitražnog tribunala Sekretarijat obavještava stranke.

Izuzeće arbitara

Član 18

Izuzeće arbitra može da se zahtijeva ako postoje okolnosti koje dovode u sumnju nepristrasnost i nezavisnost arbitra, ili ako arbitar nema kvalifikacije o kojima su se stranke dogovorile. Stranka može da zahtijeva izuzeće arbitra čije imenovanje je predložila, ili je učestvovala pri predlaganju njegovog imenovanja, samo zbog razloga za koje je saznala nakon predlaganja arbitra.

Stranka može da zahtijeva izuzeće arbitra najkasnije u roku od 15 dana od dana kada je saznala za okolnosti iz stava 1 ovog člana. Ako stranka u tom roku ne zahtijeva izuzeće arbitra, smatra se da se odrekla prava da zahtijeva izuzeće.

Zahtjev za izuzeće arbitra stranka šalje Sekretarijatu. Zahtjev se šalje pisanim putem uz navođenje razloga za izuzeće.

O zahtjevu za izuzeće arbitra Sekretarijat obavještava arbitra čije se izuzeće zahtijeva, druge stranke i preostale arbitre i određuje im rok u kome mogu da se izjasne u vezi zahtjeva za izuzeće.

Ako se druge stranke slože sa izuzećem ili se arbitar sam povuče sa funkcije, imenuje se arbitar zamjenik u skladu sa članom 19 ovih Pravila. Činjenica da se arbitar povukao sa svoje funkcije, ili da su se stranke složile sa njegovim izuzećem, ne znači njegovo prihvatanje razloga za izuzeće kao osnovanih.

Ako se druge stranke ne slože sa izuzećem, ili ako se arbitar sam ne povuče sa svoje funkcije, o zahtjevu za izuzeće odlučuje Predsjedništvo. Predsjedništvo nije obavezno da obrazloži svoju odluku.

Razrješenje i zamjena arbitara

Član 19

Predsjedništvo će arbitra razriješiti sa funkcije, ako:

- se o razrješenju arbitra sporazumiju sve stranke ili
- arbitar *de jure* ili *de facto* ne može da obavlja svoju funkciju, ili je ne obavlja u skladu sa ovim pravilima,
- prihvati povlačenje arbitra,
- usvoji zahtjev za izuzeće arbitra iz člana 18 ovih Pravila.

Prije donošenja odluke iz stava 1 alineja 2 ovog člana, Predsjedništvo strankama i arbitrima može da da mogućnost da se izjasne o razrješenju. Predsjedništvo nije obavezno da obrazloži odluku o razrješenju.

Kada je arbitar razriješen sa svoje funkcije ili u toku postupka umre, za imenovanje arbitra zamjenika shodno se primjenjuju odredbe čl. 13 do 17 ovih Pravila.

Kada spor rješava više arbitara, Predsjedništvo u izuzetnim okolnostima može da odluči da preostali arbitri nastave postupak i sami odluče. Pri tom cijeni fazu u kojoj se postupak nalazi i druge okolnosti predmeta. Predsjedništvo će se prije donošenja odluke posavjetovati sa strankama i ostalim arbitrima.

Poslije imenovanja arbitra zamjenika, novo konstituisano arbitražni tribunal odlučuje da li je i u kom obimu potrebno ponoviti obavljene procesne radnje.

POSTUPAK PRED ARBITRAŽNIM TRIBUNALOM

Predaja predmeta arbitražnom tribunalu

Član 20

Po konstituisanju arbitražnog tribunala i plaćanju predujma troškova Sekretarijat predaje predmet arbitražnom tribunalu.

Vodenje postupka

Član 21

Arbitražni tribunal vodi postupak u skladu sa ovim pravilima i dogovorom stranaka, na način koji smatra odgovarajućim. Pri tome stranke tretira jednako i svakoj od njih u odgovarajućoj fazi postupka daje razumnu mogućnost da se izjasni o predmetu spora. Arbitražni tribunal vodi postupak tako da se izbjegnju nepotrebna odugovlačenja i troškovi i da se obezbijedi pravično i efikasno rješavanje spora.

Svi učesnici postupka dužni su da postupaju u dobroj vjeri i da učine sve da se postupak sprovedi efikasno i da ne nastanu nepotrebni troškovi i odugovlačenja. Ako stranka ne postupa u skladu sa navedenim, arbitražni tribunal može da uzme to u obzir prilikom odmjeravanja troškova arbitražnog postupka strankama.

Mjesto arbitraže

Član 22

Ako se stranke nijesu sporazumjele oko mjesta arbitraže, mjesto arbitraže je u Podgorici.

Arbitražni tribunal, poslije savjetovanja sa strankama, može da održi usmenu raspravu i preduzme drugu procesnu radnju u mjestu koje smatra odgovarajućim.

Arbitražni tribunal može da se sastane i održi vijećanje u mjestu koje smatra odgovarajućim.

Smatra se da je odluka o rješavanju spora (u daljem tekstu: arbitražna odluka) donijeta u mjestu arbitraže.

Jezik postupka

Član 23

Ako se stranke nijesu sporazumjele na kom jeziku ili jezicima će se sprovoditi arbitražni postupak, o tome odlučuje arbitražni tribunal odmah poslije konstituisanja. Arbitražni tribunal uzima u obzir okolnosti predmeta i strankama pruža mogućnost da se o tome izjasne.

Arbitražni tribunal može da odredi da bilo koji od dokumenata ili dokaza budu priloženi u prevodu na jezik ili jezike na kojima se sprovodi arbitražni postupak.

Ako je jezik arbitražnog postupka crnogorski, podnesci i dokazi dostavljeni na srpskom, hrvatskom ili bošnjačkom jeziku ne prevode se na crnogorski jezik.

Mjerodavno pravo

Član 24

Arbitražni tribunal odlučuje o sporu po pravnim pravilima koja su stranke izabrale kao mjerodavna za predmet spora. Svako upućivanje na pravo ili pravni sistem određene države tumačiće se, osim ako se stranke nijesu drukčije sporazumjele, kao neposredno upućivanje na materijalno pravo te države, a ne na njena pravila o određivanju mjerodavnog prava (koliziona pravila).

Ako stranke nijesu odredile mjerodavno pravo, arbitražni tribunal odlučuje na osnovu pravnih pravila koja smatra primjerenim.

Arbitražni tribunal može da odlučuje o sporu po principu *amiable compositeur* ili *ex aequo et bono* samo na osnovu izričitog ovlašćenja stranaka.

Arbitražni tribunal je dužan da odluči u skladu sa odredbama sporazuma o arbitraži i uzeće u obzir poslovne običaje mjerodavne za posao u vezi kojeg je nastao spor.

Vremenski plan toka postupka

Član 25

Nakon što mu je predmet predat, arbitražni tribunal bez odlaganja definiše vremenski plan toka postupka uz prethodno savjetovanje sa strankama.

Vremenskim planom toka postupka arbitražni tribunal određuje rokove za pisane podneske, datum(e) usmene rasprave, datum do kada arbitražni tribunal mora da donese arbitražnu odluku kao i da preduzme druge radnje koje ocijeni potrebnim.

Vremenski plan toka postupka i njegove eventualne promjene arbitražni tribunal mora da dostavi strankama i Arbitražnom sudu.

Drugi pisani podnesci

Član 26

Arbitražni tribunal, poslije savjetovanja sa strankama, može da odluči koje druge pisane podneske, osim tužbe i odgovora na tužbu, stranke treba da podnesu i da im odredi rok za njihovo podnošenje.

Preinačenje i dopuna podnesaka

Član 27

Ako se stranke nijesu drukčije sporazumjele i ako ne postupaju suprotno sporazuma o arbitraži, mogu u toku postupka da preinače istovjetnost tužbenog zahtjeva, povećaju postojeći ili istaknu drugi zahtjeva uz postojeći, dopune tužbu, odgovor na tužbu, protivtužbu ili prigovor prebijanja.

Arbitražni tribunal neće dozvoliti preinačenje ili dopunu podnesaka, ako ocjeni da bi to prouzrokovalo nesrazmjerno odugovlačenje postupka, ili bi zbog preinačenja ili dopune podnesaka bili nesrazmjerno povrijeđeni interesi drugih stranaka, ili iz drugih opravdanih razloga.

Nadležnost

Član 28

Arbitražni tribunal je odlučuje o svojoj nadležnosti i o svim prigovorima koji se odnose na postojanje ili punovažnost sporazuma o arbitraži.

Stranka mora da istakne prigovor nenadležnosti arbitražnog tribunala najkasnije u odgovoru na tužbu, a u slučaju protivtužbe ili prigovora prebijanja u odgovoru na protivtužbu ili u izjašnjenju na prigovor prebijanja. Stranka ima pravo prigovora i ako je predložila arbitra ili učestvovala u postupku njegovog imenovanja. Prigovor da arbitražni tribunal prekoračuje granice svojih ovlašćenja stranka mora da podnese čim pitanje, za koje se tvrdi da je van granica njegovih ovlašćenja, bude iznijeto u arbitražnom postupku. Arbitražni tribunal može u oba slučaja da dozvoli da se prigovori podnesu i kasnije, ako ocijeni da je do zakašnjenja došlo iz opravdanih razloga.

Arbitražni tribunal može da o odlučuje o prigovoru o svojoj nadležnosti može da odluči posebnom odlukom ili u okviru arbitražne odluke. Arbitražni tribunal može da nastavi postupak i da donese arbitražnu odluku za vrijeme dok se pred redovnim sudom vodi postupak za osporavanje njegove nadležnosti.

Dokazi

Član 29

Arbitražni tribunal cijeni dozvoljenost, relevantnost, značaj i uvjerljivost svakog dokaza.

Arbitražni tribunal može tokom postupka da od stranke zahtijeva da u određenom roku:

-navede koje dokaze podnosi i koje činjenice dokazuje tim dokazima,

-podnese dokumenta ili druge dokaze za koje arbitražni tribunal smatra da bi mogli biti relevantni za donošenje arbitražne odluke.

Usmena rasprava

Član 30

Usmena rasprava će se održati ako jedna od stranaka to zahtijeva ili ako arbitražni tribunal ocjeni da je to potrebno.

Arbitražni tribunal blagovremeno obavještava stranke o vremenu i mjestu održavanja usmene rasprave.

Usmena rasprava nije javna, osim ako se stranke nijesu drukčije sporazumjele.

Arbitražni tribunal odlučuje da li će se o usmenoj raspravi voditi zapisnik i u kojem obliku.

Svjedoci i vještaci

Član 31

Arbitražni tribunal određuje način i tok saslušanja svjedoka i vještaka koje su stranke same angažovale. Arbitražni tribunal može da odluči da svjedoci ili vještaci koje su stranke angažovale ne budu prisutni u toku davanja izjave drugih svjedoka ili vještaka. Arbitražni tribunal može da odredi saslušanje svjedoka i vještaka koje su stranke angažovale putem telekomunikacionih sredstava (na primjer, putem audio-videokonferencije).

Arbitražni tribunal prije svake usmene rasprave može da naloži strankama da se izjasne kog svjedoka ili vještaka predlažu i koje činjenice dokazuju njihovim svjedočenjem.

Poslije savjetovanja sa strankama arbitražni tribunal može da odredi da se prije usmene rasprave i u roku koji arbitražni tribunal odredi pojedinačno svjedočenje podnese u obliku potpisane pisane izjave.

Vještačenje koje određuje arbitražni tribunal

Član 32

Poslije savjetovanja sa strankama arbitražni tribunal može da postavi jednog ili više vještaka sa zadatkom da podnesu pisani nalaz i mišljenje o pitanjima koja odredi arbitražni tribunal .

Arbitražni tribunal od stranaka može da zahtijeva da vještaku predoče sve relevantne podatke i da mu dostave odnosno omoguće pristup i pregled dokumenata, roba ili drugih predmeta.

Dobijeni nalaz i mišljenje vještaka arbitražni tribunal šalje strankama koje na njega mogu da daju primjedbe u pisanom obliku.

Na zahtjev bilo koje stranke vještak može biti saslušan na usmenoj raspravi, na kojoj stranke mogu da mu postavljaju pitanja i da dovedu druge vještake koji će dati svoje mišljenje o predmetnim pitanjima.

Neaktivnost stranaka

Član 33

Ako tuženi bez opravdanog razloga ne podnese odgovor na tužbu u određenom roku, arbitražni tribunal nastavlja postupak, a neaktivnost tuženog ne smatra se priznanjem tužbenog zahtjeva.

Ako se stranka, koja je bila uredno obaviještena, bez opravdanih razloga ne odazove pozivu na usmenu raspravu, arbitražni tribunal može da nastavi postupak.

Ako stranka koja je bila uredno pozvana da podnese dokumenta ili druge dokaze to bez opravdanog razloga ne učini, arbitražni tribunal može da izda arbitražnu odluku na osnovu dokaza sa kojima raspolaže.

Ako stranka bez opravdanih razloga ne preduzme radnje koje je dužna da preduzme po ovim pravilima ili na zahtjev arbitražnog tribunala, vijeće procjenjuje kakve će biti posledice njene neaktivnosti.

Odricanje prava na prigovor

Član 34

Smatra se da se stranka odrekla prava na prigovor zbog kršenja sporazuma o arbitraži, ovih Pravila ili drugih pravila koja se primijenjuju u postupku, ako je znala ili je morala znati za kršenje, pa uprkos tome i dalje učestvuje u postupku i bez nepotrebnog odlaganja, odnosno u roku koji je za to predviđen, nije podnijela prigovor zbog kršenja.

Privremene mjere

Član 35

Na zahtjev stranke arbitražni tribunal može da odredi privremenu mjeru koju smatra potrebnom. U vezi predložene privremene mjere arbitražni tribunal može od stranaka da zahtijeva da polože odgovarajuće obezbjeđenje.

U slučaju hitnosti, arbitražni tribunal može da izrekne privremenu mjeru prije nego što je suprotnoj stranci dao mogućnost da se izjasni o zahtjevu. Arbitražni tribunal je obavezan da čim to postane moguće omogući suprotnoj stranci da se izjasni o zahtjevu i da na osnovu njene izjave preispita odluku o privremenoj mjeri.

Arbitražni tribunal može, u izuzetnim okolnostima, da po sopstvenoj inicijativi a nakon prethodnog obavještenja stranaka ili na inicijativu bilo koje stranke, da izmijeni, obustavi ili odluči o prestanku privremene mjere.

Prihvatanjem ovih Pravila stranke se obavezuju da će svaku privremenu mjeru izvršiti bez odlaganja, odnosno u roku koji odredi arbitražni tribunal. Stranka koja predlaže privremenu mjeru odgovara za troškove i štetu koje mjera prouzrokuje bilo kojoj stranci ako arbitražni tribunal kasnije utvrdi da u tadašnjim okolnostima ta mjera ne bi smjela da bude određena.

Arbitražni tribunal može da odluči o zahtjevu za naknadu tako nastalih troškova ili štete bilo kada u toku postupka.

Zahtjev za određivanje privremene mjere ili drugog sredstva obezbjeđenja koji stranka podnese redovnom sudu nije nespojiv sa sporazumom o arbitraži ili sa ovim pravilima i ne smatra se odricanjem od sporazuma o arbitraži.

Arbitar za hitne slučajeve

Član 36

Stranka kojoj je potrebna hitna privremena mjera, koja ne može da čeka konstituisanje arbitražnog tribunala, može da zahtijeva postupak pred arbitrom za hitne slučajeve u skladu sa Dodatkom III.

Pravila o postupku pred arbitrom za hitne slučajeve se ne primjenjuju ako su se stranke sporazumjele o isključenju primjene Dodatka III.

Završetak rasprave

Član 37

Kada arbitražni tribunal ocijeni da su stranke imale dovoljno mogućnosti da se izjasne o predmetu spora, proglasiće da je rasprava o predmetu završena.

U izuzetnim okolnostima arbitražni tribunal prije donošenja arbitražne odluke, na predlog stranke ili po sopstvenoj inicijativi, može ponovo da otvori raspravu o predmetu spora.

ARBITRAŽNA ODLUKA

Donošenje arbitražne odluke i zaključaka

Član 38

Arbitražni tribunal arbitražnu odluku ili zaključak donosi većinom glasova svojih članova. Ako se ne postigne većina, arbitražnu odluku ili zaključak donosi predsjednik arbitražnog tribunala.

Arbitražni tribunal može da donese posebne arbitražne odluke o pojedinačnim zahtjevima ili pitanjima.

Arbitražni tribunal može da ovlasti predsjednika arbitražnog tribunala da odlučuje o pitanjima postupka, s tim što vijeće može kasnije da izmijeni takve odluku.

Ako neki od arbitara bez opravdanog razloga ne učestvuje u savjetovanju o donošenju arbitražne odluke ili zaključka, iako mu je za to bila data razumna mogućnost, to ne sprečava ostale arbitre da donesu odluku.

Forma i dejstvo arbitražne odluke

Član 39

Arbitražna odluka se donosi u pisanom obliku. Arbitražni tribunal navodi razloge na kojima se arbitražna odluka zasniva, osim ako su se stranke sporazumjele da razloge ne treba navoditi.

Arbitražna odluka je konačna i za stranke obavezujuća. Među strankama ima dejstvo pravosnažne i izvršne sudske odluke. Prihvatanjem ovih Pravila stranke se obavezuju da svaku arbitražnu odluku izvrše bez odlaganja, odnosno u roku određenom u odluci.

Arbitri potpisuju arbitražnu odluku i navode datum donošenja i mjesto arbitraže, određeno u skladu sa članom 22 ovih Pravila. Ako arbitražni tribunal čini više od jednog arbitra i ako neki od njih ne potpiše arbitražnu odluku, u odluci se navode razlozi zbog kojih nije potpisana.

Arbitražni tribunal bez odlaganja dostavlja arbitražnu odluku Sekretarijatu u dovoljnom broju potpisanih primijeraka za sve stranke i Arbitražni sud.

Sekretarijat na svim primijercima arbitražne odluke potvrđuje da se radi o arbitražnoj odluci donijetoj na osnovu ovih Pravila.

Sekretarijat svakoj stranci dostavlja primijerak arbitražne odluke. Jedan primijerak arbitražne odluke i potvrdu o dostavljanju strankama čuva Arbitražni sud.

Rok za donošenje arbitražne odluke

Član 40

Arbitražni tribunal donosi arbitražnu odluku u roku od šest mjeseci od predaje predmeta tribunalu u skladu sa članom 20 ovih Pravila. Predsjedništvo može da produži taj rok iz opravdanih razloga na obrazložen predlog arbitražnog tribunala ili po sopstvenoj inicijativi. Pri tome od arbitražnog tribunala može da zahtijeva izvještaj o stanju predmeta i razlozima nemogućnosti donošenja arbitražne odluke u određenom roku.

Poravnanje i drugi razlozi okončanja postupka

Član 41

Ako se stranke poravnaju o predmetu spora prije donošenja arbitražne odluke arbitražni tribunal donosi zaključak o obustavljanju postupka ili će, ako to zahtijevaju stranke i ako se tribunal slaže,

zapisati poravnanje u obliku arbitražne odluke na osnovu poravnanja. Za takvu odluku primijenjuju se odredbe članova 38 i 39 ovih Pravila, a arbitražni tribunal nije obavezan da navede razloge takve odluke.

Ako prije donošenja arbitražne odluke nastavak postupka postane nepotreban ili nemoguć iz bilo kog razloga koji nije naveden u stavu 1 ovog člana, arbitražni tribunal obavještava stranke o namjeri donošenja zaključka o obustavi postupka. Arbitražni tribunal može da donese takav zaključak osim ako jedna od stranaka tome opravdano prigovara.

Ispravka i tumačenje arbitražne odluke i dopunska odluka

Član 42

Svaka od stranaka, u roku od 30 dana od prijema arbitražne odluke, uz obavještanje ostalih stranaka i Sekretarijata, može da zahtijeva od arbitražnog tribunala :

- ispravku pismene, računске ili druge slične greške u arbitražnoj odluci,
- tumačenje pojedinačne tačke ili djela arbitražne odluke i
- dopunsku arbitražnu odluku o zahtjevima koji su bili istaknuti u postupku, a o njima nije bilo odlučeno u odluci.

Arbitražni tribunal drugim strankama daje mogućnost da se izjasne o zahtjevu iz stava 1 ovog člana. Ako arbitražni tribunal smatra da je zahtjev osnovan, ispraviće grešku u arbitražnoj odluci, odnosno daće tumačenje arbitražne odluke u roku od 30 dana, ili će donijeti dopunsku arbitražnu odluku u roku od 60 dana od prijema zahtjeva. Na obrazložen predlog arbitražnog tribunala Predsjedništvo iz opravdanih razloga može da produži rokove iz ovog stava.

Arbitražni tribunal može da ispravi greške iz stava 1 alineja 1 ovog člana i po sopstvenoj inicijativi, u roku od 30 dana od donošenja arbitražne odluke.

Za ispravku, tumačenje arbitražne odluke i dopunsku arbitražnu odluku primijenjuju se odredbe članova 38 i 39 ovih Pravila. Ispravka, odnosno tumačenje čine sastavni dio arbitražne odluke.

TROŠKOVI ARBITRAŽNOG POSTUPKA

Troškovi arbitraže

Član 43

Troškovi arbitraže sastoje se od:

- naknade za arbitražni tribunal ,
- administrativnih troškova Arbitražnog suda i

-troškova arbitražnog tribunala i Arbitražnog suda.

Prije donošenja arbitražne odluke arbitražni tribunal od Sekretarijata treba da dobije konačan iznos troškova arbitraže. Sekretarijat određuje konačan iznos troškova arbitraže u skladu sa tarifom (Dodatak II), važećom u vrijeme kada je postupak započet.

Kada se postupak prije donošenja arbitražne odluke okonča zaključkom o obustavljanju postupka ili arbitražnom odlukom na osnovu poravnania, Sekretarijat određuje adekvatan konačni iznos troškova arbitraže uzimajući u obzir fazu u kojoj je postupak okončan, radnje koje je obavio arbitražni tribunal i druge relevantne okolnosti. Visina naknade za arbitražni tribunal može u tom slučaju da bude niža od minimalnog iznosa koji proizilazi iz Dodatka II.

U konačnu arbitražnu odluku, arbitražnu odluku na osnovu poravnania ili zaključak o obustavljanju postupka arbitražni tribunal uključuje troškove arbitraže, kako ih je konačno odredio Sekretarijat i prikazuje ih raščlanjeno na naknade i troškove za svakog od arbitra i za Arbitražni sud.

Ako se stranke nijesu drukčije sporazumjele arbitražni tribunal na zahtjev bilo koje stranke odlučuje o raspodjeli troškova arbitraže među strankama. Pri tome uzima u obzir načelo uspjeha stranke u postupku i druge relevantne okolnosti.

Stranke su arbitrima i Arbitražnom sudu solidarno odgovorne za troškove arbitraže.

Taksa za registraciju, administrativni troškovi Arbitražnog suda i naknada za arbitražni tribunal, koji proizilaze iz Dodatka II, ne uključuju eventualni porez. Arbitri, prilikom imenovanja, Sekretarijatu dostavljaju podatak o stopi poreza koji se obračunava prema sumi koja će im biti isplaćena.

Troškovi stranaka

Član 44

Ako se stranke nijesu drukčije sporazumjele arbitražni tribunal, na zahtjev stranke, u konačnoj arbitražnoj odluci, arbitražnoj odluci na osnovu poravnania ili zaključku o obustavljanju postupka odlučuje o naknadi razumnih troškova koje su stranke imale zbog postupka, uključujući i troškove pravnog zastupanja. Pri tome uzima u obzir načelo uspjeha stranke u postupku i druge relevantne okolnosti.

Predujam za troškove arbitraže

Član 45

Sekretarijat određuje iznos koji stranke treba da plate kao predujam za troškove arbitraže (predujam).

Predujam odgovara predviđenoj visini troškova arbitraže, kako su opredijeljeni u članu 43 stavu 1 ovih Pravila. Predujam se plaća na račun Arbitražnog suda.

Tužilac i tuženi plaćaju svaki po polovinu predujma, osim ako su određeni posebni predujmi. Ako je pored tužbe podnijeta i protivtužba ili prigovor prebijanja Sekretarijat može za svaku stranku da odredi poseban predujam u skladu sa njenim zahtjevom. Ako predujam nije dovoljan za pokrivanje troškova arbitraže ili u drugim opravdanim slučajevima, na predlog arbitražnog tribunala ili po sopstvenoj inicijativi, Sekretarijat može strankama da naloži plaćanje dodatnog predujma.

Ako neka od stranaka u roku koji je odredio Sekretarijat ne izvrši zahtijevano plaćanje, Sekretarijat poziva suprotnu stranku na plaćanje i određuje joj rok za to. Ako i suprotna stranka ne izvrši plaćanje u skladu sa pozivom, Sekretarijat može u cjelini ili djelimično da obustavi postupak. Ako jedna stranka izvrši plaćanje umjesto druge stranke, na njen zahtjev arbitražni tribunal može da izda posebnu arbitražnu odluku kojom drugu stranku obavezuje na nadoknadu plaćenog dela predujma.

Po okončanju postupka neiskorišćeni dio predujma se vraća strankama.

UBRZANI ARBITRAŽNI POSTUPAK

Pravila ubrzanog arbitražnog postupka

Član 46

Pravila ubrzanog arbitražnog postupka (ubrzeni postupak) se koriste ako stranke u sporazumu o arbitraži ili kasnije se izričito dogovore ubrzeni postupak. Stranke mogu da dogovore ubrzeni postupak najkasnije do predaje odgovora na tužbu.

Kada stranke dogovore ubrzeni postupak primijenjuju se ova Pravila sa izmjenama navedenim u ovom članu.

Ako se stranke nijesu drukčije dogovorile spor po ubrzanom postupku rješava arbitar pojedinac, osim ako Predsjedništvo, s obzirom na kompleksnost i druge okolnosti predmeta, odluči da spor rješava arbitražni tribunal sastavljeno od tri arbitra.

Kada arbitražni tribunal čini arbitar pojedinac, stranke ga predlažu sporazumno u roku od 15 dana od poziva Sekretarijata. Ako arbitar pojedinac u tom roku nije predložen, imenovaće ga Predsjedništvo.

Kada arbitražni tribunal čini više od jednog arbitra, tužilac predlaže arbitra u zahtjevu za arbitražu, a tuženi u roku od 15 dana od poziva Sekretarijata. Imenovani arbitri u roku od 15 dana od poziva Sekretarijata predlažu arbitra koji će vršiti funkciju predsjednika arbitražnog tribunala . Ako neki od arbitara nije predložen u roku, imenovaće ga Predsjedništvo.

Arbitražni tribunal izdaje konačnu arbitražnu odluku u roku od šest mjeseci od predaje predmeta vijeću u skladu sa članom 20 ovih Pravila. Predsjedništvo može da produži taj rok iz opravdanih razloga, na obrazložen predlog arbitražnog tribunala ili po sopstvenoj inicijativi. Pri tome od arbitražnog tribunala može da zahtijeva izvještaj o stanju predmeta i razlozima nemogućnosti donošenja arbitražne odluke u određenom roku.

Arbitražni tribunal vodi ubrzani postupak tako da konačnu arbitražnu odluku može da izda u roku iz stava 6 ovog člana. Ako arbitražni tribunal ne odluči drukčije važe slijedeće odredbe:

- i. poslije predaje odgovora na tužbu stranke po pravilu mogu da podnesu samo jedan daljnji pisani podnesak; eventualna protivtužba odnosno prigovor prebijanja moraju biti istaknuti već u odgovoru na tužbu;
- ii. sva pismena i obavještenja šalju se elektronskim putem;
- iii. rokovi, koje za slanje pisanih podnesaka određuje arbitražni tribunal , po pravilu nijesu duži od 15 dana;
- iv. arbitražni tribunal može da održi usmenu raspravu, osim ako su se stranke sporazumjele da će o sporu biti odlučeno samo na osnovu pisanih podnesaka;
- v. po završenoj usmenoj raspravi stranke više ne mogu podnositi pisane podneske i
- vi. arbitražni tribunal navodi rezime razloga na kojima se zasniva arbitražna odluka, osim ako su se stranke sporazumjele da razloge ne treba navoditi.

OPŠTA PRAVILA

Osnovno pravilo

Član 47

Arbitražni tribunal , stranke i Arbitražni sud će u vezi svih pitanja koja ovim pravilima nijesu posebno regulisana postupati u duhu ovih Pravila i sa ciljem da se obezbijedi izvršnost arbitražne odluke.

Tajnost

Član 48

Ukoliko se stranke nijesu izričito drukčije sporazumjele Arbitražni sud, arbitri i arbitar za hitne slučajeve obavezni su da čuvaju tajnost postupka, arbitražne odluke, zaključaka i drugih odluka arbitražnog tribunala . Ta obaveza važi i za vještake koje postavlja arbitražni tribunal i članove Predsjedništva i Sekretarijata.

Ukoliko se stranke nijesu izričito drukčije sporazumjele, obavezne su da čuvaju tajnost arbitražnih odluka, zaključaka i drugih odluka arbitražnog tribunala i Arbitražnog suda i svih dokumenata koje u postupku podnese bilo koja od stranaka, a nijesu javno dostupni, osim u slučaju i obimu u kome je stranka obavezna da ih otkrije ili je otkrivanje potrebno za zaštitu ili ostvarivanje njenih prava, odnosno za izvršenje ili poništenje arbitražne odluke pred redovnim sudom.

Vijećanja arbitražnog tribunala su tajna.

Arbitražni sud može da objavi arbitražnu odluku, zaključke i druge odluke arbitražnog tribunala i Arbitražnog suda u stručnim publikacijama, u anonimnom obliku, koji ne omogućava identifikaciju stranaka i drugih lica, osim ako se bilo koja stranaka u roku od 60 dana od njihovog donošenja tome pismeno protivi.

Isključenje odgovornosti

Član 49

Arbitri, arbitar za hitne slučajeve, Arbitražni sud, članovi Predsjedništva i Sekretarijat, Privredna komora Crne Gore i njeni zaposleni nijesu odgovorni ni za kakvu radnju ili propuštanje vezano za postupak, ako je takvo isključenje odgovornosti dopušteno važećim propisima

Stupanje na snagu

Član 50

Ova Pravila stupaju na snagu danom donošenja.

Broj: 010 - 1624

Podgorica, 11.11.2015. godine

SKUPŠTINA PRIVREDNE KOMORE CRNE GORE

Predsjednik

Vojo Banović

DODATAK I

ORGANIZACIJA ARBITRAŽNOG SUDA

Arbitražni sud

Član 1

Arbitražni sud pri Privrednoj komori Crne Gore je samostalna i nezavisna institucija koja pruža administrativnu podršku pri rješavanju sporova.

Arbitražni sud čine Predsjedništvo i Sekretarijat. Uslove za djelovanje Arbitražnog suda obezbjeđuje Privredna komora Crne Gore.

Zadaci Arbitražnog suda

Član 2

Arbitražni sud:

- i. pruža administrativnu podršku pri rješavanju domaćih sporova i sporova sa međunarodnim elementom putem arbitraže, posredovanja i putem drugih oblika alternativnog rješavanja sporova, u skladu sa sopstvenim pravilima i drugim pravilima i postupcima o kojima se stranke sporazumiju i
- ii. daje informacije o arbitraži, posredovanju i drugim alternativnim oblicima rješavanja sporova.

Predsjedništvo

Član 3

Predsjedništvo čine predsjednik, potpredsjednik i pet članova.

Predsjedništvo u pojedinačnim postupcima donosi odluke za koje je nadležno u skladu sa ovim pravilima ili drugim pravilima Arbitražnog suda koje stranke dogovore. Odluke Predsjedništva su konačne i Predsjedništvo nije obavezno da ih obrazloži.

Sjednice Predsjedništva saziva i vodi predsjednik ili potpredsjednik u njegovom odsustvu. Tri člana Predsjedništva čine kvorum. Predsjedništvo donosi odluke većinom glasova prisutnih članova. U slučaju jednakog broja glasova odlučujući je glas predsjedavajućeg. Član Predsjedništva ne može da se uzdrži od glasanja.

U hitnim slučajevima odluku u ime predsjedništva donosi predsjednik ili u njegovom odsustvu potpredsjednik.

Član Predsjedništva nema pravo glasa ako se radi o odlučivanju u postupku u kome je imenovan za arbitra. Ta činjenica ne utiče na zahtijevani kvorum Predsjedništva.

Imenovanje predsjedništva

Član 4

Predsjedništvo bira Upravni odbor Privredne komore Crne Gore

Mandat predsjednika, potpredsjednika i članova Predsjedništva traje četiri godine ili do izbora novog predsjednika, potpredsjednika i članova Predsjedništva, sa mogućnošću ponovnog izbora.

U izuzetnim okolnostima Upravni odbor može da opozove člana Predsjedništva. Ako članu Predsjedništva prestane mandat zbog ostavke, opoziva ili nekog drugog razloga, Upravni odbor imenuje novog člana Predsjedništva za preostali period mandata.

Sekretarijat

Član 5

Sekretarijat ima stručnu službu koja kontroliše efikasnost postupka i rada arbitara i obavlja druge poslove u skladu sa ovim Pravilima. Sekretarijatom rukovodi sekretar.

Sekretarijat u pojedinačnim postupcima donosi odluke za koje je nadležan u skladu sa ovim pravilima ili drugim pravilima Arbitražnog suda koje stranke dogovore. Odluke sekretarijata su konačne i Sekretarijat nije obavezan da ih obrazloži.

Sekretarijat može da odluči u pojedinačnim pitanjima iz nadležnosti Predsjedništva koje Predsjedništvo prenese na Sekretarijat.

Imenovanje sekretara

Član 6

Sekretara imenuje predsjednik Privredne komore Crne Gore uz saglasnost predsjednika Arbitražnog suda, za mandatni period četiri godine, sa mogućnošću ponovnog imenovanja.

Rad Arbitražnog suda

Član 7

Arbitražni sud čuva tajnost postupaka, arbitražnih odluka, zaključaka i drugih odluka. Arbitražni sud u svim postupcima postupa nepristrasno i u duhu efikasnosti.

DODATAK II

TARIFA

Taksa za registraciju

Član 1

Taksa za registraciju iz člana 6 ovih Pravila iznosi 200 EUR i nepovratna je.

Taksa za registraciju je uključena u administrativne troškove Arbitražnog suda iz člana 3 ovog Dodatka.

Taksa za registraciju se računa u dio predujma koji plaća tužilac u skladu sa članom 45 ovih Pravila.

Naknada za Arbitražni tribunal

Član 2

Sekretarijat određuje visinu naknade za arbitra pojedinca na osnovu skale iz tabele A.

Iznos ukupne nagrade za tročlani Tribunal određuje se u iznosu 250% iznosa, utvrđenog primijenom skale iz tabele A. Predsjedniku tribunala pripada nagrada u iznosu od 40% tako utvrđenog iznosa, a drugim arbitrima od 30%. Sekretarijat, poslije savjetovanja sa Tribunalom, može da odredi primijenu drukčijeg procenta glede diobe unutar tribunala. Ako u predmetu odlučuje Tribunal u sastavu od više od tri arbitara, za svakog daljnijeg arbitra ukupan iznos nagrade iz Tabele A se povećava za faktor 0,5, a o diobi nagrade unutar tribunala odlučuje Sekretarijat, poslije savjetovanja sa vijećem.

Vrijednost spornog predmeta se određuje kao zbir vrijednosti svih tužbenih zahtjeva i zahtjeva protivtužbi. Isto važi i za prigovore kompenzacije, osim ako njihovo razmatranje ne predstavlja bitno povećanje posla. Kada vrijednost spornog predmeta nije moguće utvrditi, prilikom određivanja visine naknade tribunalu Sekretarijat uzima u obzir sve relevantne okolnosti predmeta.

Prilikom određivanja visine naknade Tribunalu Sekretarijat uzima u obzir brižljivost i efikasnost arbitara, obim obavljenog posla, kompleksnost predmeta, efikasnost toka postupka i blagovremenost donošenja arbitražne odluke. U izuzetnim slučajevima Sekretarijat može da odstupa od iznosa koji proizilazi iz Tabele A.

Administrativni troškovi

Član 3

Sekretarijat određuje administrativne troškove na osnovu Tabele B.

Vrijednost spornog predmeta se određuje kao zbir vrijednosti svih tužbenih zahtjeva i zahtjeva protivtužbi. Isto važi i za prigovore kompenzacije, osim ako njihovo razmatranje ne predstavlja

bitno povećanje posla. Kada vrijednost spornog predmeta nije moguće utvrditi, Sekretarijat prilikom određivanja visine administrativnih troškova uzima u obzir sve relevantne okolnosti predmeta.

U izuzetnim slučajevima Sekretarijat može da odstupa od iznosa koji proizilazi iz Tabele B.

Troškovi Tribunala

Član 4

Pored naknade za Tribunal i administrativnih troškova Sekretarijat određuje i visinu iznosa za pokrivanje razumnih troškova koji su nastali svakom od arbitara i Arbitražni sud.

Troškovi Tribunala mogu da uključuju i naknade i troškove za vještake koje u skladu sa članom 32 ovih Pravila postavlja Tribunal.

Arbitražni sud usvaja smjernice za obračunavanje troškova Tribunala koje su namijenjene arbitrima.

Tabela A: Naknade za rad arbitara

Vrijednost spora u EUR	Iznos naknada u EUR
do 5000	385
od 5000 - 10.000	385 + 10% na iznos preko 5000
od 10.001 - 20.000	735 + 7% na iznos preko 10.000
od 20.001 - 50.000	1225 + 5% na iznos preko 20.000
od 50.001 - 100.000	2275 + 3,5 na iznos preko 50.000
od 100.001 - 500.000	3 500 + 2% na iznos preko 100.000
od 500.001 - 1000.000	8 100 + 1,1% na iznos preko 500.000
od 1000.001 - 2000.000	12 950 + 0,61% na iznos preko 1000.000
od 2000.001 - 5000.000	17 220 + 0,25% na iznos preko 2000.000
od 5000.001 - 10.000.000	22 470 + 0,23% na iznos preko 5000.000
od 10.000.001 -20.000.000	30 520 + 0,12% na iznos preko 10.000.000
preko 20.000.000	38 920 + 0,02% na iznos preko 20.000.00

Ako u predmetu odlučuje tribunal trojice arbitara, iznos nagrade za rad arbitara se povećava se za faktor 2,5, a raspodjela nagrade između predsjednika tribunala i koarbitara shodno članu 2 iznosi 40% - 30% - 30%. Ako u predmetu odlučuje tribunal u sastavu od više od tri arbitara, za

svakog daljnjeg arbitra ukupan iznos nagrade iz Tabele A se povećava za faktor 0,5, a o diobi nagrade unutar tribunala odlučuje Predsjedništvo.

Tabela B: Administrativni troškovi

Vrijednost spora u EUR	Iznos troškova u EUR
do 5000	245
od 5001 - 10.000	245 + 6% na iznos preko 5000
od 10.001 - 20.000	455 + 4,5% na iznos preko 10.000
od 20.001 - 50.000	770 + 2% na iznos preko 20.000
od 50.001 - 100.000	1 190 + 1,6% na iznos preko 50.000
od 100.001 - 500.000	1 750 + 1% na iznos preko 100.000
od 500.001 - 1000.000	4 550 + 0,4% na iznos preko 500.000
od 1000.001 - 2000.000	5 950 + 0,2% na iznos preko 1000.000
od 2000.001 - 5000.000	7 350 + 0,15% na iznos preko 2000.000
od 5000.001 - 10.000.000	10 500 + 0,1% na iznos preko 5000.000
od 10.000.001 - 20.000.000	14 000 + 0,05% na iznos preko 10.000.000
preko 20.000.000	17 570 + 0,01% na iznos preko 20.000.000

DODATAK III

POSTUPAK PRED ARBITROM ZA HITNE SLUČAJEVE

Arbitar za hitne slučajeve

Član 1

Postupak pred arbitrom za hitne slučajeve počinje na zahtjev stranke u skladu sa članom 36 ovih Pravila.

Arbitar za hitne slučajeve ima nadležnost iz člana 35 stavova 1 i 2 ovih Pravila.

Nadležnost arbitra za hitne slučajeve prestaje predajom predmeta Tribunalu u skladu sa članom 20 ovih Pravila, odnosno kada privremena mjera prestane da obavezuje stranke u skladu sa članom 7 stavom 3 ovog Dodatka.

Ako je predmet predat Tribunalu prije nego što arbitar za hitne slučajeve izrekne privremenu mjeru, arbitar za hitne slučajeve zadržava nadležnost da izrekne privremenu mjeru u roku iz člana 6 stava 2 ovog Dodatka.

Zahtjev za postupak pred arbitrom za hitne slučajeve

Član 2

Zahtjev za postupak pred arbitrom za hitne slučajeve (zahtjev) stranka šalje Arbitražnom sudu, po pravilu, putem elektronske pošte.

Zahtjev treba da sadrži:

- i. imena, adrese i kontaktne podatke (elektronske adrese, brojeve telefona, brojeve faksa) stranka i njihovih zastupnika,
- ii. kopiju sporazuma o arbitraži ili, ako ne postoji posebna isprava o tome, opis i eventualne dokaze o postojanju sporazuma o arbitraži,
- iii. opis spora,
- iv. zahtijevanu privremenu mjeru(e) i razloge za nju,
- v. razloge hitnosti zbog kojih izricanje privremene mjere ne može da sačeka konstituisanje Tribunala,

vi. predlog jezika i mjesto arbitraže pred arbitrom za hitne slučajeve kao i predlog mjerodavnog prava i

vii. dokaz o plaćenim troškovima postupka pred arbitrom za hitne slučajeve u skladu sa članom 8 ovog Dodatka.

Zahtjev se podnosi na jeziku koji su stranke dogovorile kao jezik arbitražnog postupka. Ako se stranke o tome nijesu dogovorile, zahtjev se podnosi na jeziku na kome je sastavljen arbitražni sporazum.

Kada stranka prije podnošenja tužbe zahtijeva postupak pred arbitrom za hitne slučajeve, tužba se podnosi u roku od 10 dana od dana kada je Sekretarijat primio zahtjev za postupak pred arbitrom za hitne slučajeve. U suprotnom Sekretarijat obustavlja postupak pred arbitrom za hitne slučajeve.

Sekretarijat zahtjev po prijemu bez odlaganja šalje suprotnoj stranci.

Imenovanje arbitra za hitne slučajeve

Član 3

Predsjedništvo imenuje arbitra za hitne slučajeve u najkraćem mogućem roku, po pravilu u roku od 48 časova od prijema zahtjeva. Po imenovanju Sekretarijat arbitru za hitne slučajeve bez odlaganja predaje zahtjev.

Predsjedništvo neće imenovati arbitra za hitne slučajeve ako iz zahtjeva proizilazi da nadležnost za rješavanje spora po ovim Pravilima očigledno (*prima facie*) ne postoji.

Arbitar za hitne slučajeve treba da bude nepristrasan i nezavisan. Arbitar je u obavezi da navede sve okolnosti koje bi mogle opravdano da dovedu u sumnju nepristrasnost i nezavisnost. Na arbitra za hitne slučajeve primijenjuje se član 18, sa izuzetkom roka iz člana 18 stava 2 ovih Pravila, koji je skraćen na tri dana.

Ako se stranke nijesu drukčije dogovorile, arbitar za hitne slučajeve ne smije da bude imenovan za arbitra u bilo kom drugom postupku koji se odnosi na spor u vezi koga postupa kao arbitar za hitne slučajeve.

Mjesto arbitraže pred arbitrom za hitne slučajeve

Član 4

Mjesto arbitraže pred arbitrom za hitne slučajeve istovjetno je mjestu koje su stranke dogovorile kao mjesto arbitraže. Ako se stranke o mjestu arbitraže pred arbitrom za hitne slučajeve nijesu dogovorile, mjesto arbitraže je u Podgorici.

Vodenje postupka pred arbitrom za hitne slućajeve

Ćlan 5

Arbitar za hitne slućajeve vodi postupak na naćin koji smatra odgovarajućim. Pri tome uzima u obzir okolnosti predmeta i hitnost postupka. U svakom slućaju arbitar za hitne slućajeve stranke tretira jednako i svakoj od njih daje razumnu mogućnost da se izjasni o predmetu.

Odluka o privremenoj mjeri

Ćlan 6

Arbitar za hitne slućajeve donosi odluku o privremenoj mjeri u obliku zakljućka.

Arbitar za hitne slućajeve donosi zakljućak u roku od 15 dana od dana kada mu je Sekretarijat predao zahtjev u skladu sa ćlanom 3 stavom 1 ovog Dodatka. Predsjedništvo moće da produći taj rok iz opravdanih razloga na predlog arbitra za hitne slućajeve ili po sopstvenoj inicijativi. Pri tome od arbitra za hitne slućajeve moće da zahtijeva izvještaj o stanju predmeta i razlozima nemogućnosti donošenja zakljućka u odrećenom roku.

Zakljućak treba da:

- i. bude donijet u pisanom obliku,
- ii. sadrći datum donošenja, mjesto arbitraće pred arbitrom za hitne slućajeve i razloge na kojima se zasniva i
- iii. sadrći potpis arbitra za hitne slućajeve.

Arbitar za hitne slućajeve bez odlaganja dostavlja zakljućak strankama i Arbitraćnom sudu.

Dejstvo privremene mjere

Ćlan 7

Privremena mjera je za stranke obavezujuća. Prihvatanjem ovih Pravila stranke se obavezuju da će svaku privremenu mjeru izvršiti bez odlaganja, odnosno u roku koji odredi arbitar za hitne slućajeve.

Arbitar za hitne slućajeve na obrazloćen predlog bilo koje stranke privremenu mjeru moće da izmijeni, obustavi ili je opozove.

Privremena mjera prestaje da obavezuje stranke:

- i. ako je postupak pred arbitrom za hitne slućajeve obustavljen u skladu sa ćlanom 2 stavom 4 ovog Dodatka, ili
- ii. ako je usvojen zahtjev za izuzeće arbitra za hitne slućajeve, ili
- iii. ako je tako odlućio arbitar za hitne slućajeve ili arbitraćni tribunal , ili

iv. okončanjem arbitražnog postupka, osim ako arbitražni tribunal ne odluči drukčije. Tribunal ne obavezuje privremena mjera arbitra za hitne slučajeve i razlozi njenog donošenja.

Troškovi postupka pred arbitrom za hitne slučajeve

Član 8

Stranka je dužna da plati troškove postupka pred arbitrom za hitne slučajeve prilikom podnošenja zahtjeva.

Troškovi postupka pred arbitrom za hitne slučajeve sastoje se od:

- i. naknade arbitru za hitne slučajeve u iznosu (6)000 EUR i
- ii. nepovratne administrativne takse u iznosu (2)000 EUR.

Troškovi postupka pred arbitrom za hitne slučajeve ne uključuju eventualni porez na dodatu vrijednost.

Na predlog arbitra za hitne slučajeve ili po sopstvenoj inicijativi Predsjedništvo može da odluči o povećanju ili smanjenju troškova postupka, pri čemu uzima u obzir okolnosti predmeta, obavljen posao arbitra za hitne slučajeve i druge relevantne okolnosti.

Ako stranka ne plati troškove postupka pred arbitrom za hitne slučajeve u roku, Sekretarijat neće razmatrati zahtjev, odnosno obustaviće postupak.

Tribunal na zahtjev bilo koje stranke u arbitražnoj odluci odlučuje o raspodjeli troškova postupka pred arbitrom za hitne slučajeve među strankama.

Osnovno pravilo

Član 9

U vezi svih pitanja koja ovim Dodatkom nijesu posebno regulisana arbitar za hitne slučajeve, Predsjedništvo i Sekretarijat postupaće u duhu ovog Dodatka i Arbitražnih pravila.

DODATAK IV

PRAVILA O POSTUPANJU ARBITRAŽNOG SUDA KAO ORGANA IMENOVANJA U AD HOC ARBITRAŽI PO ARBITRAŽNIM PRAVILIMA UNCITRAL-A

Član 1

Arbitražni sud postupa kao organ imenovanja u skladu sa sporazumom stranaka i/ili sa Arbitražnim pravilima UNCITRAL-a, ako je na to ovlašten arbitražnom klauzulom, naknadnim sporazumom stranaka, odlukom Generalnog sekretara Stalnog arbitražnog suda u Hagu ili na drugi način.

Pravila ovog Dodatka se primjenjuju i kada se od nekog organa unutar Arbitražnog suda (Sekretarijat, Predsjedništvo, Predsjednik) zahtijeva da postupa kao organ imenovanja u smislu prethodnog stava ovog člana.

Član 2

Funkciju organa imenovanja u svim slučajevima predviđenim članom 1 vrši Predsjedništvo Arbitražnog suda.

Član 3

Stranka koja želi da Arbitražni sud postupa kao organ imenovanja podnosi zahtjev Sekretarijatu. Sekretarijat obavještava drugu stranu ili stranke o prijemu zahtjeva.

Zahtjev se podnosi u najmanje pet primjeraka. Istovrijemeno sa podnošenjem zahtjeva, podnosilac zahtjeva dužan je da plati iznos predviđen članom 5. Ako podnosilac zahtjeva to ne učini, Sekretarijat mu za to može odrediti naknadni rok. Ako podnosilac zahtjeva ne uplati naknadu ni u naknadno ostavljenom roku, postupak se okončava. Podnosilac zahtjeva ima pravo da kasnije ponovo podnese zahtjev.

Član 4

Ako postupa kao organ imenovanja na osnovu Arbitražnih pravila UNCITRAL-a i imenuje arbitra umjesto stranke koja je to propustila da učini, Arbitražni sud to čini po slobodnoj ocjeni.

Ako postupa kao organ imenovanja radi imenovanja arbitra pojedinca ili predsjedavajućeg (trećeg) arbitra na osnovu Arbitražnih pravila UNCITRAL-a, Arbitražni sud slijedi postupak liste, osim ako se sve stranke saglase da ne treba koristiti postupak liste, ili ako sam Arbitražni sud ocjeni da to u konkretnom slučaju ne bi bilo cjelishodno.

Ako sledi postupak liste, Arbitražni sud priprema listu od najmanje tri kandidata, koju Sekretarijat dostavlja strankama. U roku od 15 dana od prijema, svaka stranka može da vrati Sekretarijatu listu sa koje je precrtala ime ili imena kojima se protivi i na kojoj je numerisala preostala imena prema redosledu preferencije. Po isteku roka od 15 dana, Arbitražni sud imenuje arbitra pojedinca ili predsjedavajućeg arbitra od lica koja su navedena na odobroj listi koja je

vraćena Sekretarijatu, i u skladu sa redosledom preferencije koji su stranke naznačile. Ako iz bilo kog razloga imenovanje ne može da se obavi po ovom postupku, Arbitražni sud može po sopstvenoj ocjeni da imenuje arbitra pojedinca odnosno predsjedavajućeg arbitra.

Ako vrši zamijenu arbitra kao organ imenovanja na osnovu Arbitražnih pravila UNCITRAL-a, Arbitražni sud postupa u skladu sa stavovima 1, 2 i 3 ovog člana.

Na zahtjev stranke, a na osnovu odredaba Arbitražnih pravila UNCITRAL-a, Arbitražni sud se može, kao konsultant, izjasniti o visini honorara arbitara ili iznosu koji smatra odgovarajućim za predujam troškova arbitraže, uzimajući u obzir Tarifu Arbitražnog suda i ostale relevantne okolnosti.

NAKNADA ZA ORGANIZOVANJE AD HOC ARBITRAŽE I ZA USLUGE IMENOVANJA

Član 5

Naknadu za usluge koje Arbitražni sud pruža u organizovanju ad hoc arbitraže odrediće Predsjedništvo, vodeći računa o okolnostima slučaja.

Naknada za djelovanje Arbitražnog suda u svojstvu organa imenovanja iznosi 500 EUR (plus PDV), za svaku pojedinačnu radnju u svojstvu organa imenovanja.

STANDARDNE ARBITRAŽNE KLAUZULE

Arbitražni postupak

Svaki spor, nesaglasnost ili zahtjev koji proizilazi iz ovog ugovora ili je vezan za ovaj ugovor, uključujući njegovo kršenje, prestanak ili važenje, biće konačno riješen u arbitražnom postupku u skladu sa Arbitražnim pravilima Arbitražnog suda pri Privrednoj komori Crne Gore.

Preporučeni dodaci:

- *Arbitražni tribunal čine [tri arbitra/arbitar pojedinac].*
- *Mjesto arbitraže biće [grad i država].*
- *Arbitražni postupak će se voditi na [...] jeziku.*
- *Za odlučivanje o predmetu spora primijenice se [...] materijalno pravo.*

Ubrzani arbitražni postupak

Svaki spor, nesaglasnost ili zahtjev koji proizilazi iz ovog ugovora ili je vezan za ovaj ugovor, uključivo njegovo kršenje, prestanak ili važenje, biće konačno rešen u arbitražnom postupku u skladu sa Arbitražnim pravilima Arbitražnog suda pri Privrednoj komori Crne Gore primijenom pravila o ubrzanom arbitražnom postupku.

Preporučeni dodaci:

- *Arbitražni tribunal čine [arbitar pojedinac/tri arbitra].*
- *Mjesto arbitraže biće [grad i država].*
- *Arbitražni postupak će se voditi na [...] jeziku.*
- *Za odlučivanje o predmetu spora primijenice se [...] materijalno pravo.*

Arbitražni postupak bez arbitra za hitne slučajeve

Svaki spor, nesaglasnost ili zahtjev koji proizilazi iz ovog ugovora ili je vezan za ovaj ugovor, uključivo njegovo kršenje, prestanak ili važenje, biće konačno rešen u arbitražnom postupku u skladu sa Arbitražnim pravilima Arbitražnog suda pri Privrednoj komori Crne Gore. Pravila postupka pred arbitrom za hitne slučajeve se ne primijenjuju.

Preporučeni dodaci:

- *Arbitražni tribunal čine [tri arbitra/arbitar pojedinac].*
- *Mjesto arbitraže biće [grad i država].*
- *Arbitražni postupak će se voditi na [...] jeziku.*

- *Za odlučivanje o predmetu spora primijenice se [...] materijalno pravo.*

Kako koristiti standardne arbitražne klauzule

Strankama koje žele da predaju spor na rješavanje Arbitražnom sudu pri Privrednoj komori Crne Gore (Arbitražni sud) savjetuje se da u svoj ugovor uključe jednu od gore navedenih standardnih arbitražnih klauzula.

Uključivanjem standardne arbitražne klauzule u svoj ugovor stranke se dogovaraju da će spor rješavati u arbitražnom postupku pred Arbitražnim sudom i tako obezbijediti brzo, efikasno i stručno rešenje svog spora. Standardne arbitražne klauzule stranke mogu da dopune ili prilagode u skladu sa svojim potrebama, odnosno okolnostima. Pri oblikovanju arbitražne klauzule stranke mogu da dogovore npr. drugačiji broj arbitara. Isto tako, stranke u arbitražnom sporazumu mogu da odrede i mjesto arbitraže, jezik postupka i materijalno pravo koje će se primijenjivati u vezi predmeta spora.

Kada se radi o jednostavnijim sporovima ili sporovima manje vrijednosti, kod kojih je strankama brzina rješavanja spora od posebnog značaja, u ugovor mogu da uključe posebnu standardnu arbitražnu klauzulu koja određuje primijenu pravila o ubrzanom arbitražnom postupku.

Arbitražna pravila regulišu i poseban postupak pred arbitrom za hitne slučajeve (Dodatak III). Kada stranke žele da isključe primjenu postupka pred arbitrom za hitne slučajeve savetuje se da u ugovor uključe posebnu standardnu arbitražnu klauzulu koja određuje isključivanje primjene pravila postupka pred arbitrom za hitne slučajeve.

Stranke treba pažljivo da definišu arbitražnu klauzulu. Važno je da je arbitražna klauzula definisana tako da iz nje jasno i nedvosmisleno proizilazi dogovor stranaka da se eventualni spor konačno rješava pred arbitražom (a ne pred redovnim sudom) i da će se predati na rješavanje Arbitražnom sudu. Nejasna ili dvosmislena arbitražna klauzula postupak bitno otežava ili ga u krajnjem slučaju onemogućava.